UOT 78.37.02

Ə.Ş.Ələkbərova
magistrant
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti
Az 1000, Bakı ş., Ü.Hacıbəyli küçəsi.68
e-mail: esmerelekberova@gmail.com

İBTİDAİ SİNİFLƏRDƏ MUSİQİ TƏLİMİNİN TƏŞKİLİ FORMALARI

Açar sözlər: *estetik tərbiyə,musiqi dünyagörüşü, musiqi məşğələsinin məqsədi, yaradıcı fəallıq*

Musiqidə fənndaxili və fənlərarası şaxələnmə, inteqrasiya mövcuddur. Bu şaxələnmələr, inteqrasiyalar, uşaqların musiqi dərsinə marağını daha da artırır. Xüsusilə də ibtidai siniflər üçün bu daha maraqlıdır. Uşaqların oyuna marağı daha çox olduğu üçün onları oyun vasitəsilə dərslərə, musiqiyə cəlb etmək daha məqsədə uyğundur.

А.Алекперова

ФОРМЫ МУЗЫКАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ

Ключевые слова: *эстетическое воспитание, музыкальный кругозор, принципы музыкальных упражнений, творческая активность*

В музыке существует интуитивное и междисциплинарное разнообразие и интеграция. Это различие, интеграция еще более интригуют детей младших классов, привлекает их к урокам музыки. Поскольку дети больше заинтересованны игрой, через игры их целесообразно привлекать к урокам музыки.

A.Alakbarova

FORMS OF MUSICAL TRAINING IN PRIMARY CLASSES

Key words: *aesthetic education, music point of view, the purpose of music training, creative activity*

There are intangible and interdisciplinary diversity and integration in music.These diversities, integrations, increase the interest of children to the musical lesson.This is interesting especially for elementary grades.İt is more appropriate involve to music, lessons them through the game because children are more interested in play.

Musiqi, estetik tərbiyəvi fənlər sırasında xüsusi yer tutur – o, insana çox güclü təsir göstərə bilər. Musiqinin təsiri altında insanın emosional aləmi zənginləşir, onun müxtəlif dəyərlərə - mərhəmətə, gözəlliyə qarşı münasibəti formalaşır, milli mənsubiyyət duyğusu təkmilləşir. Musiqinin emosional təsiri o qədər aydındır ki,

onun digər funksiyalarını kölgə altına qoyur. Ən son elmi tədqiqatlar göstərmişlər ki, musiqinin koqnitiv (dərketmə) xarakteri var və onun öyrənilməsi şagirdlərin ümumi akademik davamiyyətlərinə mühüm təsir göstərir.

Musiqi dərsində şagird musiqiyə yaxınlaşır, musiqiyə vərdiş edir. Bu halda, maraq və yaradıcılıq əsaslarının oyadılması vacibdir ki, şagird musiqi ilə ünsiyyətdən zövq alsın. Əlbəttə ki, məktəb musiqiçi üçün vacib olan peşəkar vərdişləri təlim etməyi nəzərdə tutmur. Qeyd edək ki, bütün uşaqların fərqli təbii göstəriciləri vardır. İnteqrallaşdırılmış tədris fənnə olan marağın oyadılmasına böyük imkan yaradacaqdır. Musiqini vizual incəsənətlə,teatr incəsənəti ilə, rəqslə, poeziya ilə, ədəbi əsərlərlə, tarixlə, riyaziyyatla (notların uzunluğu, simmetriya prinsipləri….), informatika ilə (musiqili komputer proqramları) və s. ilə inteqrallaşdırmaq olar.

Yeni tədris planına əsasən, musiqinin tədrisi ümumtəhsil məktəbinin hər üç pilləsində nəzərdə tutulub: ibtidai və baza pillələrində icbari, orta pillədə icbari və seçim fənləri şəklində.

İbtidai pillədə musiqi fənninin əhəmiyyəti xüsusilə böyükdür, bu zaman uşağın irsi, təbii bacarıqları, meylləri tamamilə açıqlanmayıbdır və onları açıqlamaq gərəkdir. Uşaq üçün yaxın olan müxtəlif fəallıqlarla (oyun, improvizasiya…) onu musiqiyə cəlb etmək və maraqlandırmaq mümkündür. Bu pillədə musiqi fənni şagirdlərin yaradıcılıq bacarıqlarının fəaliyyətə başlamasını, birgə yaradıcılıq prosesinə onların cəlb edilməsini nəzərdə tutur.

İnteqrasiya əsas pedaqoji prinsiplərdən biri olaraq musiqi tədrisində mühüm rol oynayır. "Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsilin Konsepsiyası (Milli Kurrikulumu)" sənədində ümumi təhsilin pillələri və bu pillələr arasında əlaqə və ardıcıllığın gözlənilməsi, bilik, bacarıq və vərdişlərin təhsil pillələri üzrə konsentrik inkişaf etdirilməsi vacib pedaqoji tələb kimi qoyulmuşdur. Təcrübə göstərir ki, tədris prosesində fəndaxili və fənlərarası inteqrasiyanın təmin edilməsi bilik və bacarıqların şagirdlər tərəfindən daha asan mənimsənilməsi, dərslərin maraqlı və məzmunlu qurulması, uşaqlarda tədqiqatçılıq meyillərinin yaranması üçün lazımdır. Fəndaxili əlaqənin təmin olunması tədris materiallarının mahiyyəti haqqında daha geniş təsəvvürlərin formalaşdırılmasına, bilik, bacarıq və vərdişlərin sistemli şəkildə aşılanmasına imkan yaradır. Fənlərarası əlaqə yolu ilə konkret anlayışların müxtəlif fənlərdə hansı forma və məzmunda əks olunması müəyyənləşdirilir. Şagirdlərdə müqayisələr aparmaqla ümumiləşdirmə bacarıqlarının formalaşdırılmasına, tədqiqatçılıq qabiliyyətlərinin gücləndirilməsinə yönəldilir.

Xorla oxumaq məktəblilərin musiqi tərbiyəsində mühüm rol oynayan musiqi ifaçılıq fəaliyyətinin ən geniş yayılmış növüdür. mahnının oxunması, yeni mahnıların öyrənilməsi zamanı səsaçma təmrinlərinə lazımi yer verilməli, şagirdlərin vokal-xor vərdişlərinin inkişafı xüsusi diqqət mərkəzində olmalıdır. Vokal-xor məşğələlərində sadə mahnıların notla oxunmasına da müəyyən yer

verilməlidir. Musiqi dərslərinin mühüm bir mərhələsini musiqi dinləmə təşkil edir.Musiqi dərslərində dinlənilməsi məsləhət görülən musiqi əsərlərinin professional ifaçılar tərəfindən vala və ya lentə yazılmış nümunələri səsləndirilməlidir. bu prosesdə yeri gəldikcə dinlənilən musiqi nümunələrinin melodik xüsusiyyətləri, dinamika, registr, ritm, temp, musiqi janrları və quruluşu, səslərin və musiqi alətlərinin, xor və orkestrin tembri haqqında şagirdlərə lazımi məlumat verilməlidir. Musiqi nümunələrinin estetik-emosional əsaslarda səsləndirilməsi və qavranılması musiqi dinlənilməsinə verilən başlıca tələblərdən biridir. Musiqi dərslərinin mühüm bir mərhələsini təşkil edən musiqili-ritmik hərəkətlərə şagirdlər böyük maraq göstərirlər. Belə məşğələlərdə onların musiqiyə emosional münasibəti inkişaf edir. Şagirdlər musiqi nümunələrinin onlarda əks etdirdiyi hissləri, əhvali-ruhiyyəni ritmik hərəkətlərlə göstərməli olurlar. Ritmik hərəkətlər şagirdləri musiqi əsərlərinin «obrazına daxil olmağa» istiqamətləndirir.

Musiqili-ritmik hərəkətlərə aid məşğələlərdə şagirdlər tempinə, ritminə, xarakterinə, dinamikasına (qüvvətli, zəif, orta və s.) görə müxtəlif hərəkətləri icra etmək qabiliyyətinə yiyələnirlər. Ona görə də ritmika məşğələlərində istər əl,istərsə də ayaq hərəkətlərində tempi birdən və tədricən dəyişmək, hərəkətlərdə vurğunu, ölçünü, sadə ritmik cizgiləri qeyd etmək, musiqi hissələrinə görə hərəkəti dəyişmək, sinfə daxil olarkən və sinifdən çıxarkən yerişin şən, təntənəli alınmasına fikir vermək lazımdır.

ƏDƏBİYYAT

1. O.Rəcəbov, İ.Miriyeva- "Musiqi və mənəvi tərbiyə"- Bakı.1995
2. https://az.m.wikipedia.org
3. www.musigi-dunya.az
4. Müəllim hazırlığının və orta təhsilin perspektivləri (qərb təhsil sisteminin təcrübəsi əsasında) Müəllimlər üçün vəsait (müəllif qrupu). Bakı, 2005 (İREX təşkilatının xətti ilə)
5. Z.Veysova. Fəal/interaktiv təlim: Müəllimlər üçün vəsait. 2007
6. İnteqrativ kurrikulum: Mahiyyəti və nümunələr. Müəllimlər üçün vəsait. (müəllif qrupu) Bakı, 2005 (İREX təşkilatının xətti ilə)
7. İnsan hüquqlarının tədrisi. Müəllimlər üçün vəsait.Norveç qaçqınlar şurası. 2003
8. X. Qədimova. İnteraktiv təlim metodları. Bakı. 2005
9. Hüquqlara aparan yol. Metodik vəsait. Norveç qaçqınlar şurası. 2004
10. Montana office of public Instruction. (2000) Montana standards for social studies
11. J.Qədimova - "Musiqi Pedaqogikası: Tarixilik və Müasirlik" Bakı - 2012

Məqalənin redaksiyaya daxil olma tarixi: 14.11.2018
Məqalənin təkrar işlənməyə göndərilmə tarixi: 13.12.2018
Məqalənin çapa qəbul olunma tarixi: 27.12.2018
Məqaləni çapa tövsiyə edən sahə redaktorunun (və ya üzvünün) adı:
pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Firəngiz Hidayətova
ADPU-nun Elmi Şurasının 15 aprel 2016-cı il tarixli 15 saylı qərarı ilə çap olunur.